

Sămănătorul

Revistă Săptămânală

Director: AUREL C. POPOVICI

SUMARUL :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. SCURTU — Semicentenarul Unirii

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF — Deșteptarea Danubiului (poezie).

I. SLAVICI. — Iubirea de formă. (II)

ZOE VERZEA. — Stan Brândușe (nuvelă).

N. N. BELDICEANU. — Neguri (nuvelă).

X. — Politica în pedagogie.

N. BELDICEANU. — Doina Dorului.

ORFESTE. — Adio (poezie).

Cronica veselă — S'a stins Elanul

Revista Generală.

Exemplarul 20 bani

«MINERVA». — București.

„MINERVA” INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul ACADEMIEI 3. — EDGAR-QUINE 4. — BUCUREȘTI

A APARUT :

Poezii

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mihail Eminescu

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DUPA MANUSCRISE DE

I. SCURTU

PREȚUL : LEI 1.50.

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 3,

BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei

În străinătate 12 »

SEMIGENȚENARUL UNIREI

In bubuitul tunurilor, în strălucirea armelor și uniformelor ostirei noastre, în acordurile religioase ale Imnului regel și în răsunetul lui «Deșteaptă-te Române», în cântecele și rugăciunile preoților, în creațiuni strălucite ale poezilor, în discursuri înălțătoare se va sărbători la 24 Ianuarie împlinirea unei jumătăți de veac dela săvârșirea Unirei Principatelor și punerea temeliiilor României moderne.

Din sferele senine ale eternității, vor coborî atunci între noi, pe acest pământ mănos al neamului românesc, între copiii lui înduioșați și înfrățiți, — vor coborî, ca duhuri prea curate, icoanele mândre ale unui Cuza-Vodă, erou al Unirei și martir al ei, ale unui Mihail Kogalniceanu, Costache Negri, Vasile Alexandri, Gr. Alecsandrescu și ale întregii cete îngeresti de apostoli și faptuitori ai celui mai mare act din istoria fostelor noastre Principate.

Și cu pacea și blândețea umbrelor sfinte se va salașlui în sufletele noastre idealul lor nepieritor, idealul Unirei frățesti, pentru slava viitoare a neamului întreg... Și din adâncul conștiinței noastre va răsuna, ca o dulce mustrire de părinte, glasul profetului Andrei Mureșeanu, care ne îndemna acum saizeci de ani :

«Uniți-vă în cuget, uniți-vă 'n simțiri!»

Meritele uriașe ale scriitorilor noștri din trecut, pentru săvârșirea Unirei Principatelor, sunt cunoscute astăzi în deobște. Fără de propaganda prin grai viu, prin poezii, prin articole și prin discursuri, fără de activitatea binecuvântată a scriitorilor noștri dela 1860, fără de luptele și fără de jertfele lor, cine știe dacă Unirea s'ar fi putut face atunci!... Iată gândul care ne stăpânește în aceste clipe solemne, iată simțirea de recunoștință care trebuie să plece frunțile noastre înaintea umbrelor sfinte ale scriitorilor cari și-au legat numele lor de actul Unirei.

Boieri, târgoveși și țărani, acești cărturari ai noștri au înțeles glasul

cremei și sufletele lor și le-au unit sincer, pentru proclamarea Unirii țarilor surori.

Moldovenii sau Muntenii, ei au fost în stare să uite în zilele Unirii toate deosebiri, trecutul și să unească într-o singură, etern glorioasă istorie a României, toate faptele slăvite ale istoriei munteștii și moldoveneștii.

Pilda lor, fie de-apururea luminoasă pentru munca scriitorilor români, pe cari să nu-i poată dezbină, nici odată, nici un fel de dușmănie de provincie, de clasă, sau de orice alt soi. Căci multe sunt încă ispitele de vrajba, care ne turbură; multe sunt problemele de Unire pe care ni le impun nevoile noastre culturale, sociale, politice; multe sunt și datoriile apostolilor prin scrisul și prin graiul limbei românești.

Sărbătorirea Semicentenarului Unirii surprinde neamul nostru la o răspântie a vieții sale naționale. Fi-va înțeles și urmat simbolul binevenirii și binăcuvintatei serbării? În mare parte, răspunsul va fi hotărât și de munca viitoare a scriitorilor români de pretutindenea.

ION SCURTU.

DEȘTEPTAREA DANUBIULUI ¹⁾

Ce greu somn am adormit!
 Patrund acuma taina
 Blestemului de veacuri de care-am fost lovit!
 Ești Doina tu, ești Zîna pe care o aștept,
 Din somnul meu de-o mie de ani să mă deștept!
 ... Când am văzut că, roasă adânc din temelie
 A vastului imperiu măreață clădărie
 Începe să se darme, că negre hoarde grele
 Viu clocotind mai multe ca valurile mele,
 Și una după alta grăbite se alungă,
 Talaz peste talaz,
 Ca să deschid-o strungă
 În brăul cel de piatră ce sta ca un zăgaz
 Menit ca să despartă
 O mare de'ntuneric de alta de lumină,
 Când am văzut că truda de veacuri e deșartă,
 Că mâna cea divină

¹⁾ Fragment din «Carmen Saeculare» poem istoric ce se va reprezenta la Teatrul Național în zilele de 24, 25, 26 Ianuarie.

Ce-a pus întâia piatră, a pus-o în zadar,
 Că înapoi se'ntoarce greoiul minuțar
 Ce'nscrise ne'ncetat
 Tot pasul înainte făcut în univers,
 Că o putere oarbă mai mare e în mers, —
 Atuncea mai adâncă eu malca mi-am săpat,
 M'am îngropat atuncea în giulgiul meu de ape,
 Mi-am aruncat cununa de trestii de pe frunte,
 Mi-am pus sub cap tridentul, sub pletele cărunte,
 Și mi-am închis cu groază truditele pleoape
 Să nu mai văd nimica...

D. ANGHEL — ST. O. IOSIF.

IUBIREA DE FORMA

II.

Între genurile artistice nu e nici unul atât de bogat și de complicat în forme ca cel literar, și pentru nici un fel de creațiune nu se cere atâta măiestrie ca pentru cea poetică.

Dăinuitoare e opera poetică numai fiind bine simțită, bine gândită, bine plăzmită și totodată și bine muncită.

Făcută în pripă, ea poate să placă azi și mâine, dacă e bine plăzmită, căci e ceva nou, interesant, mai mult ori mai puțin încântător, pe ici pe colo chiar frumos, un fel de scăpărare a unui suflet în adevăr ales. În curând însă e uitată și foarte adese-ori autorul ajunge să se căiască de a o fi dat publicității.

N'avem decât să urmărim cu luare aminte desfășurarea vieții noastre literare, pentru-ca să găsim în fiecare fază a ei asemenea producțiuni pripite, care au făcut efect, au plăcut un timp oarecare, apoi au fost dat uitării.

Alătura, cu ele s'au ivit altele, care dintru început au rămas mai mult ori mai puțin nebăgate 'n seamă, dar încetul cu încetul au străbătut și abia după un timp mai îndelungat au devenit oare-cum actuale și au rămas în gândul tuturor.

Făcând analiza comparativă a celor două feluri de scrieri, ne încredințăm, că deosebirea e numai de formă.

Nu poate să afle nimeni ceeace am simțit, gândit ori plăzmit în

închipuirea mea, dacă eu însu-mi n'o spun cu destulă claritate și precizie. Ori-și-cât de desăvârșită ar fi plămuirea în închipuirea mea, dacă o arunc numai în câteva vorbe apucate 'n pripă, ea se reproduce 'n închipuirea cititorului, fie ca un fel de caricatură interesantă, fie ca prin schița desemnată, fie, în cel mai bun caz, ca prin Brutus al lui Michel-Angelo.

Adevărul e, că pripirea aceasta nici nu prea e cu puțință decât atunci, când plămuirea nu e nici în gândul scriitorului bine lămurită și astfel nu-și prea dă nici el seamă, ce vrea să spună și care e simțământul, pe care vrea să-l reproducă. Pripirea nu e numai în executare, ci totodată și în concepție.

Vorba e rece, se adresează la minte, reproduce numai noțiuni abstracte și abia prin concretizarea acestor noțiuni ne duce la imaginile intuitive, care reproduc plămuirea și prin ea simțământul. Acela dar, care-și dă seamă despre simțământul ce vrea să reproducă, gândește clar, și vede bine în închipuirea lui, caută cu neastâmpăr, în comoara sa de vorbe pe aceea, care reproduce întocmai imaginea închipuită de dânsul, bagă de seamă, cum era s'o întrebuințeze și unde are s'o așeze spre a produce efectul intenționat de dânsul și nici nu grăbește, nici nu-și pierde răbdarea, nici nu obosește, căci lucrează pentru mulțumirea sa.

Aceasta e ceea ce ne spun manuscriptele rămase dela Eminescu, în care de atâtea-ori găsim mai multe variante pentru aceeași poezie. «Marele public cititor, care nu putea să știe, ce simte, ce gândește și ce vede el în închipuirea lui, s'ar fi mulțumit cu ori-și-care dintre acele variante, căci toate sunt mai mult ori mai puțin frumoase. El însuși însă nu era mulțumit, fiindcă nici una nu-i reproducea întocmai nici gândul, nici plămuirea și astfel căuta mereu forme din ce în ce mai desăvârșite. Nu de schițe, nici de «crochiuri», nici de caricaturi, ci de opere era însetat.

Slăbiciunea de a desăvârși în executare formele e în ori-și-care gen de artă și mai ales în cel literar firescul semn distinctiv al celor ce gândesc clar, au plămuiți bine lămurite și știu ce voiesc. Întocmai precum pe muzicantul adevărat tonul strident, discordul, ori lipsa de armonie îl scoate din sărite, pe scriitorul adevărat vorba rău aleasă, rău întrebuințată ori rău așezată-l atinge dureros.

Măestria scrierii nu e cestiune de cultură, nici de pregătire specială, și omul lipsit de cultură găsește și el vorba și știe cum s'o întrebuințeze și s'o așeze când gândirea lui e clară. Mai ușor o găsește însă și mai bine știe, dacă are și cultură, și pregătire, și destoinicia de a scrie se poate câștiga prin studiu și prin deprindere stăruitoare.

Sunt scriitori, care nu prea au ce să spună, dar ne încântă prin forma, în care-și reproduc cugetările. Aceștia au învățat măiestria scrierii, scriu cu plăcere și gustă îndeplin frumusețile operelor create și alții. Ei sunt, ca diletanții în muzică ori în pictură, adevărații jucători în materie de artă și, prin aceasta, elementul de progres în societate fiindcă nu pot suferi priprirea, superficialitatea și lipsa de orecitate, și le combat prin o critică severă. Lipsind acest regulator, cultul formei se perde ușor și se produc opere mai mult ori mai puțin pocite, care pot să le placă multora fiindcă sunt originale și felul lor și interesante, dar în curând sunt date uitări, și strică gustul.

Concepțiunile luminoase nici în cel mai «genial» cap nu se produc odată, ca printr'un fel de fulgerare, ci încetul cu încetul, în urgerea unui timp adese-ori de tot îndelungat și supt înrăurirea unei mulțimi de împrejurări. Ele sunt oarecum ca vinul, care erbe câteva zile, rămâne tulbure câteva săptămâni și abia târziu aunge la deplină limpezire. Se poate bea și în timpul ferberii, când pișcă; în ora le place «turburel»; dar calitățile superioare îi ies la veală numai după ce s'a mai învechit.

Concepțiunea, care se află în stadiul de formațiune, e ca vinul, care «pișcă», și poate să aibă mult farmec, dar e ceva încă neisprăvit și nu poate să-l îndemne pe scriitor a-și da silința să desăvârșească în executare niște forme, care în gândul lui sunt încă nehotărâte. Scrierea e turnată în fuga condeiului, pe apucate, lucru le clacă ori de porunceală, de care vrei să scapi cât mai curând și cu osteneală cât de puțină.

Perderea e, înainte de toate, a scriitorului, care n'ajunge să-și ubească limba, cel mai minunat mijloc pentru reproducerea stărilor sufletești, nu cunoaște plăcerea de a fi alcătuit o frază frumoasă și nu poate să aibă, ca muzicantul ce cântă pentru sine, mulțumirea propriei sale lucrări, cea mai adevărată și de cele mai multe-ori singura răsplată a ostenelelor în materie de artă. Cel ce râvnește a răsplata aceasta, scrie mereu și scriind moare de foame: de ce va mai fi scriind însă cel ce nici n'o cunoaște!?

Încă mai învederată e perderea pentru cititor, care, citind, poate să simtă numai plăcerea, pe care a simțit-o autorul când scria, ba nici pe aceasta nu întoată întinderea ei. Ce-o să mai simtă când autorul el însu-și n'a simțit decât oboseală muncii sălnice!?

Scrisa pripită poate să-ți ție de urât ca o ceartă, o plimbare prin câlcium, o lucrare făcută de nevoie, o sindrofie ori un joc de șah, dar statornică mulțumire sufletească nu poate să-ți dee.

Câtă vreme vorba e numai de imagini intuitive, îți plăzmuiește alandala ceva și ai oarecare senzațiuni, care pot să fie chiar plăcute ca 'n fraza :

«Adierea de boare primăvărată, pornită dinspre pădurile fragede înmugurite, de-a lungul râulețului lin curgător cu valuri limpezi printre livezi presărate cu flori, deasupra cărora zboară veseli și cântecul păsărilor din crâng umple de desfătare inimile, iară mieluşei blânzi sburdă în bătaia soarelui dulce pe pajiştea verde, sub bolta senină».

Sunt vorbe înşirate, care sună la ureche și zbârnăie a ceva. Împedecându-te însă ici de o vorbă rău aleasă, colo de una rău întrebuințată și iar mai departe de una așezată fără rost, te simți ca trecând cu răpeziciune într'o căruță proastă peste albia plină de bolovani a unui râu ce curge de-a lungul unei văi încântătoare și rămâi în cele din urmă strivit de oboseală.

Iar dacă mai e vorba și de lucruri, care au să fie înțelese, stai amețit și cuprins de simțămîntul, că nu mai știi nici cecece știai mai înainte.

Forma desăvârșită în toate amănuntele ei numai ea singură e artă, care se 'ntipărește, rămâne mereu tânără și nu e distracțiune, ci dar din dar, o 'mbogățire a sufletului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. SLAVICI.

DOINA DORULUI*

*Frunză verde mărgărint,
Pe sub nourii de argint,
Dragostele mi s'alint...
Frunză verde albastrele,
Pe de-așupra frunții mele,
Zboară gîndul vălurele
Spre cărările cu stele,
Unde nu să 'ncape jele...*

*Fruză verde trandafir,
Pe al dealurilor șir,
Plângînd mințile se 'nșir;
Lăsând jos ponoarele!*

*Cînd pe crîng toamna sosește,
Inima de-o amorțește:
Și cu cît uritul crește,
Ca și frunzele de nuc
Se duc iele, una duc,
Pe aripi de vînt năuc...*

*Frunzuleană de arin,
Pe sub cerul cel senin,
Frate florilor de in,
Caut dorul să-mi alin.
Soarele, ori cît îi soare,
De și-l plînge biata floare,*

*) Din volumul care va apărea, în curând, în editura *Minervei*.

Când apune, măhnit moare,
 Apoi de răsare luna,
 Ce 'ntre stele ieste una,
 Dimineața de s'aprinde,
 De pe cer când o desprinde,
 Tot cu moarte o cuprinde...
 Numai dragostea cea vie,
 Zi și noapte tot învie,
 Pe aripi de bucurie,
 Și s'alintă-așa cu drag,
 Pe al tinereții prag,
 Că de miere să ai ochi,
 Tot te temi să n'o deochi...

Frunzuleană de lemn dulce,

Dorule,

Odorule!

Tu mai iute de m'ai duce,
 La prietena cea dulce,
 Lacrămile să-mi usuce;
 Să-i spun câte nu i-am spus
 De când lângă dînsa nu-s;
 Că urîtu-i boală grea
 El, de faci inimă rea,
 Intr'o lingură te bea;
 Numai inima cea bună,
 In cap mințile-ți adună,
 Iar drăguța dragoste,
 Luminează ca o ste,
 Și te scapă de necaz;
 Că lelița de te vede,
 Si în brațe dacă-ți șede,
 Din ochi negri îți dă mure,
 Ce știu mințile să fure;

Iar de vrei să bei tu apă,
 Tot cu gura te adapă...

Frunză verde flori de in,
 Dorule, nu fii hain,
 Întinde-ți aripele,
 Ca să trecem rîpele,
 Și să 'ntrecem clipele,
 Că nu-i foc nu-i frămîntare,
 Si nu-i sete-așa de mare,
 Ca un chin de nerăbdare,
 Când de dragă te desparte,
 Si de-ai ocoli pămîntul,
 Ca să-i deslușești cuvîntul,
 Ai lăsa în urmă vîntul...

Frunză verde sorb,
 Ca și gîndul orb,
 Zbori dorule, zbori,
 Pe straturi cu flori,
 Din rumene zori.
 Ochi mîhniți de in,
 Jăle de mîlin,
 Plâns de liliaci,
 Treci dorule, treci
 Peste nouă mări
 Cu mărgăritări;
 Peste nouă țări,
 Cu flori ce 'n cărări
 Iși dau sărutări,
 Si mă du cu drag,
 Pe-al iubirei prag,
 Dorule năîng!
 Ce mă faci să plîng...

N. BELDICEANU.

CUGETARE

Până la izbucnirea furtunei se mai involbură o dată năpraznic pulberea,
 care în curând va trebui să fie nimicită pentru multă vreme.

GOETHE.

STAN BRÂNDUȘE

III.

Trei ani petrecuți în Paris au dat lui Stan lustrul superficial care îi lipsia și care se cere în societate. A devenit un perfect «homme du monde».

Instalat într'o somptuoasă casă splendid mobilată, ducea viața la care râvnise totdeauna. Feciori în mânuși albe, cari îl serveau, cai, trăsură, serate, dineuri, vizite...

Cu toate acestea, lucru de necrezut, Stan nu se simțea fericit.

Când îl primiau servitorii ceremonios, încovăindu-se până la pământ la apariția lui, el intra repede într'o odae să scape de ploconelile lor.

Iar une ori, când privea în jurul lui luxul acela bătător la ochi, de care se înconjurase, i se părea că e străin în casa sa.

«Dacă ași avea un copil! Iși zicea câte odată. «Nu m'ași mai simți așa stingher, și... poate Cora ar stă mai mult acasă».

Dar de unde. Doamna Cora Branduzi ar fi preferit mai bine să moară decât să se îngroașe la talie cu un centimetru. Din 7 zile ale săptămânii nu ședea acasă de cât una, când avea «jour fixe». Se «embeta» cu bărbatul ei; îi trebuia mereu lume, distracții fără întrerupere.

Intr'o zi, Stan avu ese o discuție vie cu nevasta sa. El o rugase să renunțe la o preumblare proiectată cu automobilul; dar în zadar. Nimic nu o putuse convinge. Incăpățănarea ei îl mâhnise mult.

Se închise imediat după dejun în camera lui de lucru și stătea acolo cu o carte dinainte, fără să citească.

Deodată i se păru că aude vorbă în salon. Cine să fie? Pe Cora o credea plecată de acasă.

Se sculă, și când să pue mâna pe clanța să deschiză ușa, o frază rostită de Cora îl țintui pe loc.

Pe Constant? — zicea ea. Dar nu l'am iubit nici odată.

Pe tine, Raul, pe tine te iubesc!

Vai! ce lovitură! Stan se ține de pereți să nu cadă. El o știa pe Cora cochetă, capricioasă, dar perversă nu. Gândul că ea ar putea să-l înșele nu i-a venit nici odată. Și cu cine?...

In partea 2-a a nulei publica'ă în numărul trecut din greșală de tipar s'a scris Constantin Brânduși și Brânduș în loc de: «Constant Branduzi».

Cu Raul Vamiră, prietenul lui cel mai bun !...

O mânie grozavă îi turbură mintea.

«Am să-i nimicesc p'amândoi, mișei!». Și se repede la panoplia de arme...

In acel moment un automobil luxos, mare ca o corabie se oprește sgomotos înaintea porței. Din el se coboară săltând ca o pasăre o femeie tinăra îmbrăcată în alb.

Stan o vede trecând pe sub ferestrele sale... o aude intrând în vestibul și strigând : «Cora, Raul ! Sunteți gata, copiii ?»

Gata, Mariette, răspunde Cora voioasă.

Dar Oscar ? Intreabă Raul.

Oscar e în «Auto», ne așteaptă».

— «A ! c'est qu'on va s'amuser, mes enfants» esclamă Cora bătând în palme de bucurie. Es câteși trei râzând și spunând la glume, se urcă în «Auto» lângă Oscar, și mașina pornește pufnind cu putere și răspândind în aer un miros acru de benzină.

Stan rămâne pișonit la fereastră cu revolverul în mână, uitându-se după ei... Pare ca tâmpit, nu cugetă la nimic. Repetă doar într'una fraza din urmă rostită de Cora :

«A ! c'est qu'on va s'amuser, mes enfants».

Avu câteva clipe de o nemărginită descurajare ; Se uită cu tentație la arma ce ținea în mână, și își zise :

Dacă aş isprăvi numai decât cu această viață deșartă.

Insă imediat isgoni acea ispită.

Cora nu merită să-și curme zilele din pricina ei. Are să se despartă de ea, și atâta tot. La urma urmei, nici el nu o iubise.

O luase pentru bani, crezând că fericirea e în bogăție.

Acum vede el bine cât s'a amăgit, dar e prea târziu. Fără voia lui imagina, Sorichi îi răsare în minte. Cât l'ar fi iubit ea ! Și ce fericit l'ar fi făcut !... Stan a trecut pe lângă fericire și a nesocotit'o alergând după o himeră.

...Dar maică-sa... Ce rău se purtase și cu ea ! De atâtea ani nu o mai văzu-se. Cum trebuie să fi îmbătrânit, sărmana !

Deodată un dor năvalnic începe să-i mistuie inima.

Plec imediat... Ce mă împiedică ? Se gândește Stan.

Sună feciorul și dă ordin să-i prepare valiza.

«Domnul pleacă în călătorie, pentru mult timp ?» întreabă cu sfială servitorul.

«Plec, da, și nu știu când mă întorc», răspunde Stan.

«Și Conița a lăsat vorbă că o să lipsească două zile de acasă».

«Bine». îi spune stăpânul său, «mergi de-mi fă bagajul și adu-mi o birje că vroi s'apuc trenul de 7»...

După o oră, Stan privea pe fereastra vagonului câmpiile înverzite inundate de o mare de purpură, care se revărsa în unde strălucitoare din cerul înflăcărat. Incetel cu incetel un văl fumuriu, transparent la început, apoi din ce în ce mai gros acopere văpaia purpurie, până când dispare cu totul.

De mult nu-l mai impresionase frumusețea asfințitului de soare.

Se făcuse întuneric, stelele scăpărau ca diamantele pe catifeaua nemărginită a cerului și Stan tot privea pe fereastră perdut în gânduri.

Toate amintirile copilăriei lui nevinovate i se înșirau în minte. Se vedeă copil aducând apă cu urciorul dela fântână. Se vedeă jucându-se prin fâneată de-a alergatele cu fetele. Își amintește cum mergea la scaldă cu băieții, și cum se luau la întrecere care se dă mai afund în apă. Apoi, mai târzior, dragostea lui cu Sorica...

«S'o fi măritat ea?, se întreabă Stan». Apoi, tot el își răspunde cu adâncă părere de rău:

«Sigur. O fi având poate și câțiva copii...».

Nu mai putea de nerăbdare să ajungă mai repede în Tămăioara.

I se părea mult de tot până a doua zi, căci în noaptea cea tre buia să rănăie în Curtea de Argeș. Se miră cum a putut el să nu vie atâtea ani în locul unde se născuse.

Ce o să zică maică-sa când l'o vede?... N'are să-l mai recunoască. Eră atâta deosebire între flăcăiandrul de acum 7—8 ani și bărbatul format, întreg ce eră acnm.

IV.

Se îngână ziua cu noaptea când plecă cu trăsura din Curtea de Argeș. Eră o dimineată răcoroasă de Mai.

Stan respiră cu voluptate aerul îmbălsămat de flori și nu se mai sătură privind holdele de grâu ce se legănau de vânt ca niște valuri verzi de o parte și alta a drumului.

De ce te apropiai de Tămăioara priveliștea era și mai încântătoare.

Un șir de dealuri acoperite de păduri înverzite, de livezi de vii frumoase fermecă privirea, și îți dădea o dulce senzație de liniște interioară.

Iucă câte minute și Stan se va arunca în brațele mamei sale.

Cât se simte de vesel și mulțumit! A uitat cu totul și pe Cora, și viața lui searbădă și vanitoasă dela oraș.

Iată... Se zărește turnul bisericii din sat.. și plopii cei înalți dela poartă. A... iată că se deosebește bine și școala... și primăria...

Deodată Stan oprește trăsura și sare jos. Înaintea lui mergea un țăran chipeș și voinic.

Bună ziua, Gheorghită. Ii strigă Stan recunoscându-l îndată.

Țăranul se întoarce, se descopere cu respect și răspunde: Bună ziua Domnule.

Nu mă mai cunoști, Gheorghită? Sunt Stan Brânduse. Vino cu mine să-mi spui ce mai e nou prin sat, ce face maică-mea?..

Gheorghită se uită la el mirat.

«Cum?... Domnul Stan nu știe nimic?».

Apoi, maică-sa murise de mai bine de-o lună. A zăcut șese săptămâni de lingoare și-'n săptămâna Patinilor și-a dat sufletul cu numele fiu-său pe buze.

Oh! prea înspăimântătoare pedeapsă îi trimitea Dumnezeu!

Stan se clatină ca un paralic... O perdea neagră îi învălue vederea... De abia poate murmura:

Du-mă... Gheorghită... du-mă... la mormântul.. ei.

Țăranul îl conduse în cimitir și îi arată mormântul nebatătorit bine unde odihnea lelea Tudora.

Stan rămase acolo mai bine de o oră. Plânse, sărută crucea de lemn ce un suflet milostiv înfipsese la căpătâiul maică-si, și se rugă lui D-zeu să-l erte.

Când eși din cimitir o luă razna printr'o ogradă de pruni. Era buimăcit, mergea așa fără nici o țință. Mirosul fraged și parfumat al fânului necosit, cântecul fermecător al păsărilor, care umplea văzduhu de armonie, toată acea natură tânără, proaspătă de primăvară, îi răcorea parcă sufletul îngreuiat. La o cotitură a potecutei înguste în mijlocul unui luminiș zărește o fată culegând la flori de câmp.

Stan se uită la ea cu luare aminte și o rază de bucurie îi înseni-nează fața. Era Sorica.

Tot atât de frumoasă, de sveltă ca mai nainte. Purta părul tot împletit în două coade lungi pe spate. Prin urmare nu se măritase. Stan grăbește pasul și merge la ea cu brațele întinse:

«Sorico!... ce mai faci?»

Fata se uită lung la el.

«Nu mă recunoști Sorico? Sunt Stan al tău: am venit să te iau».

Să mi-l iei? — Spune ea sperioasă — Nu. E al meu... Nu-l dau...

«Vroi să mă îngroape cu el...»

Stan nu o înțelege; se repede să o cuprindă iu brațe.

Ea se simucește cât colo, aruncă jos mănunchiul de flori ce ținea

în mână, și își acopere cu mâna degetul în care strălucia inelul ce i-l dădu-se el în ziua când s'au văzut pentru cea diu urmă oară.

«Sorico! Dar eu n'am venit să-ți cer inelul. Am să-ți mai dau și altele; și tot ce-ți va plăcea ție... Vino cu mine...».

Ea se uită cu neîncredere în toate părțile și repetă:

«Nu-l dau... E al meu... Vroi să mă îngroape cu el...».

Stan cearcă să-i amintească de dragostea lor diu trecut, să-i vorbească de viitor. Dar degiaba, Sorica nu-l ascultă.

«Nu-ți mai bate capul, domnule». Ii spune un țăran ce trecea p'acolo cu o sapă la spinare.

E nebună. Nu te poate înțelege.

Nebună!... Sorica lui!... Cum?... De când?... Intreabă Stan ca trăsmit.

Apoi, să vezi dumneata, domnule, — răspunde țăranul nepăsător — cică, a iubit p'un flăcău, care a plecat și-a lăsat-o. Și când flăcăul i-a trimis salba înapoi și scrisoare că se însoară, fata a înebunit pe dată. De atunci...

Destul, spune Stan în culmea durerii. Mai mult nu poate auzi.

Se pleacă, ia mănunchiul de flori aruncat de Sorica, îl strânge la piept și plângând cu hohote dispare prin livele.

Sorica se uită cu spaimă după el și îngână:

Nu-l dau... E al meu... Vroi să mă îngroape cu el...

(Sfârșit)

ZOE VERZEA.

POLITICA ÎN PEDAGOGIE

D. Găvănescul, directorul Seminarului Pedagogic din Iași, a fost înlocuit cu un domn profesor, dacă nu ne înșelăm, de fizică.

Nu cercetăm mai departe dacă noul director e profesor de fizică sau de matematică, cert este că nu e profesor de pedagogie; că nu s'a ocupat în chip special cu ea, că n'a scris nimic privitor la pedagogie, ba unii susțin că este dintre cei convingși că pedagogia științifică nu ar fi având importanța pe care i-o atribuie cei ce se ocupă cu ea în mod special. Noi nu cunoaștem pe noul director și înțelegem ca un profesor, chiar excelent, să aibă asemenea convingeri, căci și noi credem că un pedagog trebuie să aibă calități în-născute, aminteri nici un fel se pedagogie nu-l poate face ceea ce trebuie să fie.

Dar aceasta nu va să zică cătuș de puțin că pedagogia ar fi un studiu de prisos; nici mai ales că Statul nu ar fi având trebuință de Seminare Pedagogice; în fine, asta nu va să zică că direcția unui

Seminar Pedagogic trebuie incredințată unui profesor care nu este special în această materie.

În România sunt foarte puțini profesori speciali în ale pedagogiei. Între aceștia, așa cum sunt, unii mai destoinici, alții mai puțin — se găsește și d. Găvănescul, și se găsește de sigur în rândul întâiu al pedagogilor români. Activitatea d-sale, ca profesor universitar, ca autor de scrieri speciale, ca director de atâta timp al Seminarului Pedagogic este destul de bine cunoscută în cercurile didactice. Omul acesta trebuie să facă loc unui alt profesor. De ce?

Motivul formal este arătat de d-l Găvănescul în următorul mod, în *«Evenimental»*:

«Profesorul de franțuzește Al. Ionescu îmi făcuse cunoscut, și verbal, și într-o scrisoare din Iunie trecut, că de la toamnă nu va mai funcționa la seminar. Am luat arătarea lui de bună și am comunicat-o ministerului cerând să numească în locul lui pe d. Prassa.

N'am spus ministerului că d. Ionescu și-a dat demisiunea, căci atunci aș fi și trimis demisiunea în original ministerului; ci am spus, *ca și în alte cazuri, că d. Ionescu a arătat direcțiunii verbal și în scrisoare că de la toamnă nu mai poate funcționa*; și ministerul numește un alt profesor în locul d-lui Ionescu.

Tocmai după ce s'a numit un alt profesor, d. Ionescu se plânge ministerului că a fost înlocuit fără să-și dea demisiunea. Și atunci ministerul găsește că ~~edocul să facă o vină~~ directorului, imputându-i că un profesor a fost înlocuit fără demisie în regulă, ci numai pe baza unor arătări verbale și a unei scrisori și că prin asta s'au încălcat atribuțiile ministerului».....

D. Găvănescul, face apoi următoarea reflecțiune:

«Cine a numit pe dl. Prassa în locul d-lui Ionescu, fără ca acesta să-și dea demisiunea? Directorul sau ministerul? Dacă nu era de ajuns numai arătarea verbală or prin scrisoare, ci trebuia demisiune formală pentru înlocuire, ministerul nu avea decât să răspundă directorului: nu se poate numi alt profesor în locul d-lui Al. Ionescu, până ce nu va fi o demisie în regulă din partea acestuia. Dar ministrul văzând raportul directorului a hotărît cum a crezut de cuviință.

Ce e vinovat directorul? Și intru cât a încălcat el atribuțiile ministerului?».....

Din parte-ne, nu știm exact dacă ministerul va fi având, în afară de acestea, vre un alt motiv. Acesta ni se pare cu desăvârșire neînțemeiat. Și chiar admițând că d. Găvănescul ar fi comis o eroare de formă în această chestie, — mărturisim însă că *nu vedem ce eroare a comis, din dată ce, posedînd încă scrisoarea d. Al. Ionescu, și-a justificat înștiințarea din timp ministerului că locul d-lui Ionescu va rămâne vacant, tot nu putem înțelege înlocuirea d-sale. Se spune deci că d. Găvănescu este victima politicianizmului, a unor intrigi de la Iași. Dar ne întrebăm, cum o să facă pedagogia progrese dacă chiar directorul unui seminar pedagogic poate fi sacrificat atât de ușor spre a se satisface resentimentul adversarilor săi politici? Cum o să facă pedagogia progrese, dacă oameni care se ocupă cu pedagogia sunt dați afară și înlocuiți cu oameni cari nu se ocupă cu ea? X.*

A D I O

*Și-acum, la despărțire, te roy înduioșat,
Să uși că vre-o durere pe lume-ai alinat,
Să nu mai stai sub teiul sub care ne-am iubit
Și-atâtea nopți, iubito, am plâns și-am suferit.*

*E ultima dorința a bietului poet
Ce n'a știut să-și cânte iubirea 'ntr'un sonet,
Și-acuma se trezește străin și părăsit
Și n'are altă vină decât că te-a iubit.*

ORESTE.

N E G U R I

V.

Când eram în clasa a doua, m'am îmbolnăvit, după Crăciun, de scarlatină, și m'a luat acasă. Ca de niște zile de fericire fără pereche îmi aduc aminte de săptămânile în care am fost bolnav.

Nu mai vedeam fețe străine împfejur, nu mai auzeam larma asurzitoare din recreații, nu mai vedeam ochi cu scânteeri de răutate, nu mai auzeam râsete batjocoritoare.

Stam întins în pat, și prin ceata frigurilor, o vedeam pe mama apropiindu-se în vârful degetelor. Ușoare ca niște adieri mă atingeau mânilor ei albe, cu degete subțiri și unghii trandafirii și—îmi schimbau compresurile, și eu o priveam fericit, printre gene, și, când deschideam ochii, dânsa mă întrebă, cu imlădierea fără de nume a glasului ei, pe care n'am mai auzit-o în glasul nimănui:

«Cum îți mai este, puiuțule?»

Și atunci mă pătrundea o lumină caldă, care parcă îmi curgea, mi se răspândea în toată liința, odată cu sângele.

Stam așa, cu fața în sus, ca învăluit de niște adieri calde de mângăere, și priveam cum coboară fulgii de zăpadă, ca niște flori cernute din primăvara lumilor pline de taină din văzduhuri.

Și câte odată, privind mult la jăratecul din sobă, prindeam a vedea fel de fel de icoane schimbătoare, întruchipate din jar și din flăcările albastre—și pe toate le vedeam ca într'o depărtare adâncă.

Un palat de aur, flutură în zare steaguri liliachii. Și iată că palatul se schimbă într'o ruină, și din ruină, ca la o vrajă, într'un balaur, care bătea din aripi albastre, ca floarea stânjineiilor.

Câte odată, mă înghițea o noapte și-o liniște de mormânt și prindeam a mă cufunda în gol, și când pierea întunericul orb dimprejur

și se făcea lumină mohorâtă de zori, o vedeam pe mama cu fața galbenă, răvășită, cu ochii plini de lacrimi, frecându-mi repede o mână, și mă impresura o mireasmă ascuțită de oțet de trandafir.

Uneori, simțeam, pe frunte, o mână rece, care mirosea a doctorii: Era mâna doctorului, și, prin negura ce mă învăluia, îi vedeam lucrind ochelarii deasupra mea, îl auzeam spunând ceva; dar glasul lui îmi suna în urechi ca de departe, și nu înțelegeam ce spune, și, de odată, simțeam ca ceva de ghiță subțioară.

După vr'o două săptămâni, am prins a mă înfiripă, și mama începuse a-mi ceti, seara, în lumina lină a lămpii, povești de-a lui moș Creangă, pe care le ascultam, c'o înfiorare de fericire nemărginită în toată ființa.

Serile, veneau, din când în când, musafiri și, din salon, ajungeau până la mine glasuri, râsete; ca niște clopoței fini de argint sunau, uneori, paharele cu ceai. Câte odată, se făceau tăceri adânci și un glas melodos, în care vibra parcă răsunetul depărtat al unui clopot de aramă, pornea ca o umbră de durere:

«Pe un deal, răsare luna, ca o vatră de jă atic
Rumenind străvechii codrii și castelul singuratic...»

«Bădia Vasilică» mă gândeam eu — (fratele mamei care pe atunci era student).

Și când mama deschidea ușa și se strecură în odaie la mine, privind-mă, ca întinerită, îl zăream, o clipă, prin rotocoalele de fum de țigară, în mijlocul salonului albastru, făcând gesturi largi în lumină arie a lămpii, închizând, pe jumătate ochii, scuturându-și și plețele crețe și negre. Vedeam fruntea lucitoare a tatei, vedeam un chip slab, străvezu, ca de ceară, cu niște sprincene imbinat și c'o bărbiță ascuțită, neagră, răsturnat pe spate, cu ochii închiși.

Și, de odată, mă înălțam în picioare în pat, ca ridicat de niște aripi, și începeam c'o înfiorare de fericire:

«Pe un deal, răsare luna, ca o vatră de jăritic...»

VI.

Și iarăși mă impresuram zidurile reci ale institutului.

Acum era și profesor de «exerciții militare», un maior bătrân cu barbișon alb, căruia îi ziceam, cu toții «domn maior Stan Păpușă». Sâmbătă seara, ne strângea pe două rânduri, în grădină, și ne muștrulea:

«Luați samaaa... Intoarcerea capului la dreapta și la stângaaa... Iiin—cepeți...»

Și noi începeam, rostind numerele prelung și plângător, somnoroși parcă: «Unuuu... doiii... Unuuu... doiii...» și deodată se înălța de undeva un câscat lung, nesfârșit. Și domnul maior strigă, cu sprincenele neuntate:

«Inceee—tarea! Ei, băițaș, care casc'acolo, mă rog... Faceți miliție, mă rog, ori ne jucăm de-a baba oarba, mă rog... Ascultaăă... Intoarceți capul la dreapta și la stângaaa... Iiin—cepeți...»

Și iar : «Unuu... doiii... Unuu... doiii...»

Până când iarăși se înalță căscatul somnoros.

Când încep să facă cu noi marșuri prin grădină, — altă comedie ; un elev dintr'a șaptea, nu știu de unde, gășise o goarnă, și înainte de-a veni maiorul, se acăță ca o pisică, într'un salcâm și când răsună comanda : «Companie — innaintee — marș!» și noi prindeam a răpăi pe nisipul aleii, deodată, porneă, ca din văzduh, goarna : «trata-ti, trata-ti, tra-ta-ta...»

«Companie — stai !» strigă domnul maior, tremurându-și țacălia, «care-și face de cap aici, băițaș ? Mă rog, facem miliție noi aici, ori «ne jucăm de-a barba oarba?»

Ridica o clipă nasul, ca și cum ar fi adușmeat văzduhul, apoi comanda, din nou :

«Ascultăăă companie — innaintee — marș!»

Și goarna iar : «Tra-ta-ti, tra-ta-ti, tra-ta-ta...»

Și domnul maior : «Companie stai».

Și tot astfel, în câteva Sâmbete, până când n'a mai venit.

...Zilele treceau mai greu acum, după ce stătusem atâtea săptămâni acasă.

Fiindcă se desprimăvarase, rămâneam, în recreație, singur în clasă, într'o liniște adâncă, în care răsună, undeva, într'o clasă depărtată, o vioară ori pianul din cancelaria pedagogilor. Și eu stam în ungherul meu și mă gândeam acasă și icoanele zilelor de boală îmi aduceau o boare de mângâere.

Intr'o seară, pe când treceam prin gang, o zării, c'o tresărire de fericire, pe mama, urcând scările, și-i alerga-i înainte mirat, căci nu eră Sâmbătă.

Îmi întinse un pachet cu prăjituri și intrarăm în cancelarie. Nu eră nimeni. Și, dintr'o dată, duse amândouă mâinile la ochi și începuseră să plângă, cu suspine adânci, care făceau să-i tresară, uneori, și să-i tremure capul.

Și când eu o întrebai speriat :

«Ce ai, mamă?»

Dânsă îmi răspunse, cu fața plină de lacrimi :

«N'am nimica, puiul mamei, n'am nimica... Nu știu ce mi-a venit să plâng, așa din senin...»

Și ștergându-și lacrimile, începuseră să mă sărută, pe ochi, pe frunte, pe obraji, strângându-mă cu putere la pept, murmurând :

«N'am nimica, puiul mamei, n'am nimica...»

Și, cum mă sărută așa, sună de masă, ș'atunci mă strânse așa de tare, că simții că mă înăbuș, și ținându-mă astfel, un răstimp lung, sguduită de suspine, dintr'o dată mă lăsă și se făcuseră nevăzută pe ușă, iar eu, nu mă coborâi jos, la masă : mă urcai în dormitor, cu inima zugrumată, și, îngropându-mi fața în perini, începui și eu a plânge ca mama. Și o undă de ură limpede, hotărâtă, adâncă, se ridică din noaptea ființei mele, — o undă din ura ce dormea de mult, acolo în întuneric, și de care nu-mi dădusem seamă până atunci, decât turbure, nelămurit, — o undă din ura pe care mi-o picurase răutatea tatei și suferința mamei, ani de-arândul, din

clipa în care am început a pricepe înțelesul vorbelor, mai de demult poate, decând încă nu puteam îngăima decât două vorbe: «mamă» și «tată» și mă trezeam în răcnetele tatei și plânsul mamei. Și-a dormit ura aceasta ani de-a rândul trimețându-și din când în când, adierile sale otrăvite, și acum se trezise, acum simțiam lămurit, simțiam cu fiecare fibră a inimei mele că-l urăsc pe tata, care a chinuit-o pe mama, care nu mi-a netezit odată obrazii, nu mi-a spus nici o vorbă de mângâiere, nu s'a uitat nici odată cu dragoste la mine, care m'a privit în totdeauna cu ochi reci ca de străin și m'a smuls de lângă mama și m'a aruncat între străini, între zidurile reci ale internatului.

Și în singurătatea dormitorului, pe care umbrele viorii ale amurgului îl umpleau cu taina lor, plânsul amar îmi tăea răsuflarea.

Toată noaptea aceia n'am putut dormi. Îl auzeam pe tata răcnind: «M'ai ucis, mizerabilo, m'ai ucis, m'ai ucis...» Si'l vedeam cu vinele frunții umflete, cu ochii aprinși ca de friguri.

Auzeam glasul mamei:

«Nu mai mă chinui — nu mai mă chinui... Omoară-mă mai bine... Omoară-mă.. Haide omoară-mă...»

Și-o vedeam cu părul în neregulă, cu ochii mari, rătăciți, inecați de lacrimi, cu fața galbenă, răvășită, frângându-și mâinile.

Sâmbătă seara, mama nu veni, ca de obicei, să mă ia acasă. Și gândul că e bolnavă mă săgetă, de odată, făcând să mi se bată inima.

Gangul eră pustiu, se auzeau sunete de farfurii, de furculițe și venea miros cald de mâncare.

Coborii scările de peatră, eșii pe poartă și o luai la vale, prin ceața inserării, alergând aproape.

O vedem pe mama întinsă în pat, cu fața albă ca de ceară, cu părul despletit, și simțeam în nări miros de doctorii.

Când cotii pe ulița noastră, casa parcă-mi zâmbi trist, de departe. Am deschis porțița, ș'am intrat, într'un suflet, în grădinița în care ardeau, în umbrele serii, flacărele liliachii ale stânjineilor mamei. Inima îmi svâcnea când am deschis ușa: în întunericul odăii, tata stă cu coatele rezemate de genunchi, cu capul — în mâini, covârșit parcă de o durere adâncă.

«Unde-i mama, tată?» — întrebai.

— «Numai ai mamă, s'a dus, a plecat...» murmură tata, cu glasul sugrumat.

Cum să spun ce-am simțit atunci? Care's vorbele, care să poată închide sfârșierea care a simțit-o sufletul meu, în clipa aceia grozavă? Ce s'a sfârșimat, ce s'a surpat în mine?

Cât am gemut, cât am plâns, în odaia mamei, în care, în locul mânei ei dulci, m'a mângâiat mâna aspră a unei slugi.

Cât am stat culcat pe spate, ca învăluit într'o negură?

Mă simțeam slab, mă simțeam ușor, ca întrupat dintr'o ceață, gata să se risipească la cea dintâi suflare a morții. Imprejur mirosea a doctorii. Pe măsuța, de lângă pat, luceau câteva sticluci și o linguriță, și pe scaun stă o bătrână necunoscută, o slugă nouă.

«Unde-i mama?» întrebai cu glas slab, cu un glas pe care nu mi-l cunoșteam și îmi părea că vine de departe. Și bătrâna îmi răspunse:

«Vine, dragul mătușei, vine acuș...»

Și iarăși s'așternea tăcerea grea, care-mi apăsă inima ca o lespe de rece.

Apoi, cu încetul îmi amintii, ca de ceva de demult tare, că mama s'a dus, a plecat.

Dar nu mai puteam plânge, nu mai puteam geme-in glas. Nu mai aveam nici un pic de putere, și stam așa, neclintit, cu fața 'n sus, și simțeam cum îmi alunecă lacrimile încet, lin, pe obraji.

(Va urma).

N. N. BELDICEANU

REVISTA GENERALĂ

REVISTA REVISTELOR

În «*Junimea Literară*», numerele 11—12, d. Liviu Marian cercetând lirica lui F. Robeanu, scoate la iveală romantismul iubirii pentru timpurile trecute, resemnarea în clipa de față, melancolia visătoare a dragostei omenеști, ca trăsături de căpetenie ale personalității lui de poet.

*

În fruntea celui dintâi număr pe anul 1909 al publicației ardelene «*Revista Teologică*» dela Sibiu, se poate citi solemnă făgăduință din partea comitetului cărmuitor, de a păstra cu sfințenie ca și pân-acum innălțătoarele idealuri ale propovădaniei lui Cristos și de a căuta să înfrănească în bine asupra stărilor din biserica noastră ardeleană, pe calea marturisirilor deschise precum și a sfatului nepărtinitor.

*

Numărul 4 (Ianuar 1909) al revistei «*Natura*», — de sub direcția domnilor S. Țițeica și G. G. Longinescu, profesori la Universitatea din București, — publică un articol foarte cuprinzător al studentului M. Nasta, despre marele naturalist Charles Darwin, dela nașterea căruia se vor împlini curând o sută de ani.

O taină din viața lui Torquato Tasso.

Cunoscutul istoric literar, A. Mézières, prețuit pentru agerimea pătrunderii și pentru căldura scrisului său, tipărește în «*Revue des Deux-Mondes*», numărul de pe luna Ianuar 1909, un articol de cuprins biografic asupra lui Torquato Tasso, proslăvitorul în veci neuitat al cruciadelor și oaspele făr' de noroc al trușăii familiei ducale de Ferrara. Cu sprijinul celor mai proaspete amănunțimi culesе din viața eroului său, criticul francez dă pe față cumplitеle desamăgiri, neajunsurile de tot felul, pe care a trebuit să le îndure multă vreme de-arândul, în ciuda optimismului său, fermecătorul cântăreț al datinelor cavalerеști. Pare mai presus de ori și ce îndoială că Tasso a fost ursit să cadă jertfa ciocnirii sale furtunoase cu bădărana lipsă de înțelegere a lumii din prejurul său.

Cum este judecat Robespierre în Franța?

Preamăritorii sângeroaselor isprăvi ale Revoluției franceze dela 1789, părtații cu orice preț ai credințelor democratice sub cea mai dărză înfățișare

de luptă și de nimicire, au întâmpinat cu osanale guralive apariția volumului: «Pages choisies des grands Républicains. — Robespierre» merit să treacă la veșnici tot ce-a cuvântat mai de seamă frunțașul Jacobini or.

Însă furia însuflețirii n'a cuprins multe inimi. Ochii de-păienjeniți ai oame-nilor care văd acum bine prăpastia și nu se mai pot amăgi de strălucirile deșarte ale crezului republican, privesc nepăsători apoteoza de bălcu a lui Robespierre. În «Revue internationale de l'enseignement» (Ianuar 1909) J. Toutain m-rturisește că volumul pomenit este cel mai bun mijloc de a cunoaște pe Robespierre în lumina lui adevărată și de a-l judecă după cum se cuvine. Acolo demagogul se de-stăinuie ca un retor, înșelat poate chiar el însuși de vorbele sforăitoare ale ideologiei lui Rousseau; dar mai pre-us de toate, uime-te în cuvântările sale, o trufie nesuferită, înaintea căreia se pleacă orice bun simț.

Intrebuințarea Duminecii.

Cu mare bogăție de amănunte, prof. dr. Adolf Matthaei publică în revista germană «Preussische Jahrbücher» (Ianuar 1909) un articol despre învățăturile pe care Germania le poate culege dela Englezi, cu privire la rânduiala re-paosului duminical. Iată ce spune dânsul între altele: Odihna duminicală, pe care mulți caută s'o dobândească, fără a-și da seama de rostul și întrebuin-țarea ei, a fost leginită în Eng-lera cu o necruțatoare asprime. pe timpul domniei Stuartilor catolici, d-l. 1660 în.lainte. Afară de câteva lucrări cas-nice, cârmuirea nu îngăduia nici un fel de muncă, sub cele mai aspre pe-depse bănești. În trăsături largi, hotărâ ile de-atunci se păstrează până în timpul de față și Dumineca multe orașe din părțile unde puritanismul d-m-nește încă în floare, sunt pustii ca niște cimitire. Chiar azi tagma târgove-țească îi i petrece «ziua domnului» în cucernicie, rugăciune și binefaceri. Cu-g-tătorii englezi, teologii, filozofii în deobște și mai cu seamă cei cari s'au îndeletnicit cu cercetaru chestiunii din punctul de privire curat omenesc, văd în răgazul duminical timpul de reculegere a minții, de întremare a trupului slăbit, de armonioasă desăcărșire a personalității cu ajutorul petrecerilor estetice.

CRONICA VESELA

S'A STINS ELANUL...

PONTIFULUI.

O noapte tristă de iarnă... Pe uliți zăpadă și ceață.
 Și nici un om, nici un câine, nu mai trudește pământul.
 Pe strazile mohorâte, doar eu rătăcesc și — vântul.
 Și cerul negru și rece, e un imens sloiu de ghiuță.
 Doar miezul nopței sinistru, se zbate ntr'un clopot și moare;
 Prin bezna nelămurită se nalță fantastic o turlă.
 Iar prin ferestrele sparte, pătrunde vântul și urlă
 Haotic... La o răspântie, bolnavă de galbinare,
 O lampă abiu mui clipește; și jos, lungit în zăpadă,
 Zuce un om. Mă apropii; duhnește cumplit a rachiul.

Un cioclu !... Alături de dânsul, e un minuscul sicriu,
 O funie veche, o cruce, un târnăcoș și-o lopată.
 Dau îngrozit la o parte, capacul; în racla de brad,
 E un copil; par'că doarme... Doarme eternul extaz.
 El are roche brodată și pantofiori de atlas
 Albi ca zăpada. Pe umeri. inele de aur, îi cad
 Șuvițele blonde; și chipul și mânilor sunt ca de ceară...

Ah, știți voi prieteni cine'i, nefericitul copil?...
 Elanul! elanul nostru! acel «elan juvenil»,
 Copilul vesel, săgalnic, născut într'o noapte de vară
 Din fumul beției, din cântece, din flori de salcâm și de teiu...

Zămbiți voi, însă degeaba zămbiți prietenii mei!
 Imaginea cu copilul, ce'i dreptul, e căutată.
 Și tonul ăsta macabru, miroase a... Baudelaire.
 Ci totuși, simbolizează acel elan efemer,
 Avântul spasmodic de care, ne îmbătam altădată...
 Vezi, cum se duseră toate în negura deasă a vremii!
 Fatuuci, formum un Cenaclu; și hojnăream la hazard,
 Fe uliți ca ori și care... Coline, Radolphe ori Schonard,
 Bolnavi de iluzii și lene.

Făceam și noi pe boemii.
 Măcar că n'aveam talente; eram niște bieți Paviani.
 Un fel de maimuțe de care, râde și Lessing... Ei și!
 Tânjeam toată ziua după vre-o Musette ori Mimi,
 Modistă, croitoreasă, prin strada Smârdan ori Lipscani.
 Ne prididea căleodată, așa o jale amară;
 Și-atunci, cântam toată noaptea cântam în dulce andante,
 «Mai am un singur dor» și «Chi trov'una amanté».
 Ori ne-apucam de comedii...

Vă amintiți, într'o seară,
 Era 'n grădina germană, așa un fel de serută.
 Lume, ca frunza și iarba; toți ascultau; un Nemțoi,
 Se tot rățoia pe scenă și declama; iară noi,
 Ne tot chioram printr'o bortă. Pontiful nostru, deodată,
 Se cațără sus pe uluce; noi nu mai ziserăm pîs.
 Și tocmai știi, când Nemțoiul zicea mai înslăcărât,
 Pontiful strigă de colo: Spinat, spinaat, spinaaat!...
 O clișă, liniște-adâncă... Apoi un hohot de rîs,
 Pornește din toată grădina, și zguduie atmosfera...

Elanul nostru, prieteni, în groapă fu coborât.
 Și'n chip de doliu și jale, purtăm și astăzi la gât,
 Acel zăbrănic funebru: lavaliera...